

Csendőr Portré

Minden Hősök Napja emléket idéz bennem. Sok bátor tettet és hősiesség helytállást láttam a magyarországi harcok, Buda ostroma és az ötvenhatos események során. Pár rendkívüli alak emelkedik ki a távlatok ködéből. Látom, amint Battonyánál egy emberem páncélököllel az út árkából kilövi a szovjet tankot. Látom a terherautó sofőrt Arad alatt, aki lőszert szállít és bár aknaszilánktól vérzik, nem megy a kötözőhelyre, mert mondja: „Elöl kell a lőszer!” Magam vezettem a járőrt Tószeg alatt, hogy visszahozzuk annak a csendőr őrmesternek a tetemét, aki karabély-tűzzel fedezte a bajtársai visszavonulását. Láttam Budán a Sziklakórház halálfáradt orvosát, aki még enni sem ért rá, csak operált. Ötvenhatban személyesen beszéltem a Korvin Köz srácaival.

Mégis, mikor a hősökre emlékezem, valami másfajta hősiesség is eszembe jut. Az a hősiesség, ami talán nem olyan látványos mint a harctéri bátorság, de semmi esetre sem kisebb értékű annál. Arra a lelki bátorságra célzok, amit sokkal nehezebb észrevenni, mint a csaták tüzében végrehajtott tetteket. Mikor erre gondolok, egy idős csendőr arca jelenik meg előttem.

A csendőrségnél a háború utolsó évében a legkiválóbb tiszthelyetteseknek megadták a zászlóshelyettesi rangot. Ezzel felemelték őket a tisztikarba. A georgievszki fogolytáborban három ilyen kiemelt tiszthelyettes volt velünk. Ezek közül csak Horváth István Zászlóshelyettes hagyott kitörölhetetlen nyomot az emlékezetemben. A fogolytáborban kis életközösségek alakulnak ki. Olyanok ezek, mint a család. A fiatalabbak kijárnak munkára. Ők a beszerzők. Az idősebbek a táborban maradnak felvételezni, mosni, takarítani a barakkot. Ennek fejében a fiatalok leadják a napi szerzeményt, amit az idősebbek főztek meg. De minden közös. Ilyen közösség volt a miénk, melynek ketten főhadnagyok és Horváth zászlóshelyettes voltunk a tagjai. Bár mi ketten, a két fiatal, rangidősek voltunk, nem volt vitás, hogy Pista bácsi volt a tekintély. Bölcs nyugalommal viselte a fogságot. Minden holminkat makulátlan rendben tartotta és nem engedte, hogy, fogoly nyelven mondva, legatyásodjunk. Nem engedte, hogy a mosdást, borotválkozást és hajnyírást elmulasszuk. Ha az ingünk elszakadt, megfoltozta. Mi meg szorgalmasan hordtuk a Szofhoz bunkerből a répát, paradicsomot, ha lehet krumplit, amit ő ügyesen készített el. Dohányért cserélt sót, hagymát, hogy az ételnek íze legyen. Esténként csendőr pályájának érdekes nyomozásairól mesélt.

Mindaddig nem volt semmi hiba, amíg az államiból loptuk a krumplit. De egy nap elvittek bennünket hídépítésre, és ezzel a beszerzési forrásunk elapadt. Na, de ha nem volt Szofhoz, vagyis állami gazdaság, volt helyette kolhoz, vagyis szövetkezet. A szövetkezeti tagok házáinál pedig ott volt a háztáji kert, krumplival, káposztával, sütőtökkel. Hát mi ezekből kárpótoltuk magunkat. Aztán este elmeséltük Pista bácsinak, hogy még a szemét is kiloptuk a kolhoz parasztnak.

Az öreg nem szólt semmit. Elkészítette a krumplit, úgy mint máskor, de mikor evésre került a sor, csak ennyit mondott: „Ti csak egyetek én nem eszem ebből.” Lesett az állunk. Egy fogoly nem eszik a tört krumpliból? Nem értettük. „Mi baj van Pista bácsi?” kérdeztem. Ránknézett és komolyan mondta: „Nem értitek ti ezt. Paraszt

családban nőttem föl. Nyolcan voltunk. Nagyon szegények voltunk, de volt egy kicsi kertünk. Az első világháborúban megrokkant apám azt ásta föl és ott nevelte a krumplit, babot, meg a répát. Az a kis kert volt a mindenünk. Aztán egy éjjel valakik kiásták az összes krumplit. Elvitték. Akkor láttam apámat sírni. Hát azért mikor csendőr lettem, megfogadtam, hogy ilyen ne történhessen abban a faluban, ahol én szolgálok. Most ti azt mondjátok, jól kibabráltatok egy kolhoz paraszttal. És megnéztétek-e hány gyereke van? Megkérdeztétek-e, hogy lesz-e holnap mit egyenek? Én arra esküdtem, mint csendőr, hogy tisztelem a másét. Egyetek csak, ti még nem voltatok csendőrök, de nekem nem megy le a torkomon.”

Mint két megszegényített suhanc, úgy néztünk egymásra, mi főhadnagyok. Attól kezdve csak az állami javakra tettük rá a kezünket.

Ma erre azt mondanák: „Vénségére elment az esze.” A fogolynak csak egy törvénye van, az életben maradás. Igen, ez az egyszerű emberi kibúvó. De vannak kivételes emberek, akik az emberi ösztönök fölé tudnak emelkedni. Ilyen volt Horváth István csendőr. Ő is hős, mert hősie hűséggel, híven, becsülettel és vitézül teljesítette szolgálatát. Csendőr Napon illik reája is emlékezni.

vitéz Domokos Sándor
Csendőr Főhadnagy